

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de attributis, de visione Beatifica, de scientia Dei, ac
de ejus voluntate, & Providentia

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

§. I. Aperitur difficultas, & referuntur sententiæ,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77232](#)

DE NATVRA ET QVIDDITATE DEI. 49

*Contra
praxeā
cap. 8.*

relativæ, realiter inter se distinxit; & idcirco ex pluralitate personarum in Deo, non sequuntur incommoda deducta ex Deorum multitudine. Unde Tertullianus: *Trinitatis non obstrepit Monarchia*, & *in singulariū statum protegit*. Idem eleganter docet Bernardus libro 5. de confid. cap. 8. *Non abducimur* (inquit) *ab hac unitatis professione, assertione trium: cùm in hac Trinitate non recipiamus multiplicatatem, sicut nec solitudinem in unitate. Quamobrem cùm dico unum, non me turbat Trinitatis numerus, qui efficiam non multiplicat, non variat, nec patitur. Rursum cùm dico tria, non me arguit intuitus unitatis, quæ illa quæcumque tria, seu illos tres, nec in confusione cogit, nec in singularitatem redigit*, &c.

A Notandum secundò, naturam vel essentiam in Deo posse duobus modis usurpari. Primo largè, & in ampla quadam significatione, prout felice significat ipsam entitatem, & substantiam in creatam Dei, quæ se habet per modum transcendentis, & includit in divinis relationibus & attributis, eo proportionali modo, quo ratio entis creati & finiti imbibitur in omnibus differentiis & modis rerum creatarum. Secundo propriè & strictè, prout natura concipitur in Deo veluti radix, & ratio à priori divinorum attributorum, à quibus proinde virtualiter distinguitur, & in quibus sub hac ratione non concipitur ut transcendentaliter inclusa. Et hac distinctio maximè p̄œ oculis habenda est: quia (ut rectè advertit Joannes à S. Thoma, & constabat ex infra dicendis) ex ejus defectu & inadvertentia, contingit multos Authores à quicunque, & halucinari in hac materia.

DISPVTATIO II.

*DE NATVRA ET QVIDDITATE
Dei.*

Cum natura & quidditas rei, sit fundamen-
tum omnium qua docentur in ali-
qua scientia, & ratio à priori, per quam
proprietates de suo objeto demonstrantur, an-
tequam de divinis attributis, qua sunt veluti di-
vinæ nature proprietates & affectiones, dispu-
temus, de ipsa natura, & quidditate Dei agen-
dum est, qua ita est ad intelligentum difficilis,
ut ejus intelligentia, omnium Theologorum in-
genia, vel torqueat, vel absorbeat: ut enim in-
quit Nazianzenus: *Certè hoc Deus est, quod cùm
dicitur, non potest dici, cùm cùm estimatur, non potest
estimari, cùm definitur, definitione crescit, quem
omnia nesciunt, & metuendo sciunt.*

ARTICVLVS I.

*Per quid natura divina, sub ratione naturæ,
Et radicis attributorum, formaliter
constituatur?*

§. I.

Aperitur difficultas, & referuntur sententiæ.

Notandum primò: Quod licet omnia quæ sunt in Deo sint unum realiter, ubi non obviat relationis oppositio: quia tamen unica & simplicissima divinitatis substantia, æquivaleret variis perfectionibus, quæ in rebus creatis realiter distinguntur: hinc fit, quod in Deo, cum fundamento in re concepiamus aliquam perfectionem, quæ se habet per modum naturæ, & alias quæ habent rationem proprietatis & attributi, & quæ secundum nostrum modum concipiendi, ad naturam divinam consequuntur, illamque veluti modificant, & trahunt ad aliam lineam. Sicut ergo, quamvis personalitas in Deo, cum divina natura, ejusque attributis realiter identificetur, nihilominus inquire solet in Tractatu de Trinitate, per quid divina persona constituantur? an per relations, vel per origines? Ita etiam queritur à Theologis hic, & infra quest. 14. per quid constitutatur divina natura, sub ratione naturæ, & ut eminenti quodam modo, est veluti radix, & ratio à priori, seu causa virtualis divinorum attributorum? Quod ut magis percipiatur, & in hac difficulti questione, omnis æquivocatio tollatur.

Tom. I.

A Notandum secundò : naturam vel essentiam in Deo possèduobus modis usurpari. Primo largè, & in ampla quadam significazione, prout scilicet significat ipsam entitatem, & substantiam in creatam Dei, quæ se habet per modum transcendens, & includitur in divinis relationibus & attributis, eo proportionali modo, quo ratio entis creati & finiti imbibitur in omnibus differentiis & modis rerum creatarum. Secundo propriè & strictè, prout natura concipitur in Deo veluti radix, & ratio à priori divinorum attributorum, à quibus proinde virtualiter distinguitur, & in quibus sub hac ratione non concipitur ut transcendentaliter inclusa. Et hæc distinctione maximè præ oculis habenda est : quia (ut rectè advertit Joannes à S. Thoma, & constabat ex infra dicendis) ex ejus defectu & inadvertentia, contingit multos Authores æquivocare, & halucinari in hac materia.

B Notandum tertio : Duplicem esse constitutio- nem rerum, unam quæ fit per compositionem, sive realem, sive rationis cum fundamento in re : aliam verò qua est purissima, & qua excludit omnem compositionem, ac distinctionem extremonrum, quæque constitutio per simplicitatem à Theologis appellatur. Exemplum prima habemus in homine, qui physicè constitutus ex corpore & anima, & metaphysicè ex genere & differentia. Exemplum verò secunda, in divinis personis, quæ constituantur per relationes, modo quadam purissimo, & libero ab omni compositione, sive physica sive metaphysica ; & de hoc modo constitutionis loquimur, quando inquirimus, per quid natura divina, sub ratione naturæ, formaliter constitutatur?

Ex his ergo patet status questionis: inquirimus enim, per quid formaliter constituantur divina natura, strictè sumpta, & ut est eminenti quodam modo radix divinorum attributorum, à quibus virtualiter distinguitur, seu distinctione rationis per modum expliciti & impliciti, qualiter ens distinguitur à suis proprietatibus & modis.

Circa quam difficultatem, tam varie opinantur Authores, & in tot dividuntur sententias, ut tam multiplex opinandi, & sentiendi diversitas, D vix possit in ordinem redigi: omnes tamen sententias, claritatis gratia, ad quatuor vel quinque reducimus.

Prima ponit distinctionem virtualem in Deo inter essentiam divinam, sub conceptu essentiæ, & sub conceptu naturæ; & sub priori ratione vult divinitatem constitui per conceptum entis à se, vel substantiam immaterialis per essentiam: sub posteriori vero, per intelligere divinum, ut habeat pro objecione essentiam divinam à se ratione distinctionem. Ita Petrus Corneio Ordinis Carmelitarum, infra quest. 14. quem aliqui ex recentioribus Thomistis sequuntur.

E Secunda existimat naturam divinam consti-
tui per infinitatem, seu per cumulum omnium
perfectionum quæ sunt in Deo. Ita Scotus in 1,
dist. 3. quæst. 1. ejusque Discipuli ibidem.

Terria naturam & quidditatem Dei docet consistere, in eo quod sit ens à se, & per essentiam, Pro qua sententia citantur ex Thomistis Capreolus, Bannez, & Ledesma: & ex extraneis, Molina, Vazquez, & Granado.

Quarta denique contendit essentiam seu naturam Dei, constitui per gradum intellectivum, utpote perfectissimum ex tribus qui admittuntur naturarum constitutivi, nempe esse, vivere, &

50 DISPUTATIO SECUNDA

intelligere. Sed Authores hujus sententiae, adhuc inter se pugnant & discordant. Aliqui enim contendunt, naturam divinam constitui per radicem intelligendi; alij vero per ipsum intelligere purissimum & actualissimum, ut est per se subsistens in ordine intellectuali, & ultima hujus ordinis actualitas. Pro prima parte stant Curiel, Arrubal, & Philippus à S. Trinitate, aliique recentiores. Secunda vero adhaerent ex Thomistis Nazarius, Gonzalez, Salmantenses, Joannes à S. Thoma; & ex Patribus Societatis Suarez, Herice, & Hurtado: quibus adjungi potest Isambertus infra quest. 14. art. 5. ubi docet actualē intellectiōnēm per essentiām, ita esse divinā essentiā constitutivā, ut sit ultima ejus ratio & differentia.

§. II.

Rejicitur distinctione virtualis inter essentiām diuinā, sub conceptu essentiāe, & sub conceptu naturae.

Sixtū. **N**otandum primō: Perfectiones quae sunt in rebus creatis, duobus modis posse distingui inter se: primō ex genere suo, sive ex propria ratione formalī; secundō ex potentiatate, seu limitatione creaturæ. Tunc distinguntur primo modo, quando pertinent ad diversas lineas; id est quando diversa objecta formalia respiciunt, ut intellectus & voluntas, scientia & amor, iustitia & misericordia: differunt vero secundo modo, quando licet pertineant ad eandem lineam, & habeant idem objectum formale, subiectum tamen in quo sunt, cum sit finitum & limitatum, non est tantæ perfectionis, ut possit sibi identificare suam ultimam actualitatem. Quo pacto distinguntur in rebus creatis, essentiā & existentiā, intellectus & intellectio, voluntas & volitio.

6. Notandum secundō: Quod ut aliquæ perfectiones vel rationes, in Deo virtualiter distinguntur, non satis est quod illæ æquivalent pluribus rationibus vel perfectionibus, in rebus creatis realiter aut virtualiter distinctis: sed necessariò requiritur, quod illa plura ex genere suo sint diversa, & ad diversas lineas pertinentia. Unde quia in rebus creatis, essentiā & existentiā, intellectus & intellectio, voluntas & volitio, non differunt ex genere suo, nec pertinent ad diversas lineas, cum non habeant diversa objecta formalia, in Deo non distinguntur virtualiter, sed sola distinctione rationis, desumpta ex ordine ad creaturas, & ex modo concipiendi res divinas, per analogiam ad res creatas. Ratio autem fundamentalis, ob quam ad distinctionem virtualē divinarum perfectionum requiritur quod illæ æquivalent pluribus ad diversas lineas pertinentibus, redditur à Salmanticensibus Tract. 4. de volunt. Dei disp. 2. dub. 1. in fine: quoties enim una formalitas præstat propria plurimi unius linea, non æquivalat illis ut pluribus, sed ut unum sunt, & quatenus spectant ad illam lineam: secūs vero quando æquivalent pluribus, ut ad distinctas lineas pertinentibus, ac proinde hæc æquivalentia virtutis arguit multiplicatam virtualem, non vero illa prior. Unde licet intellectus divinus æquivalent omnibus intellectibus creatis, non ideo est virtualiter multiplex, quia omnes illi pertinent ad eandem lineam. E contra vero quia simplicissima formalitas divinæ essentiæ & relationis, æquivalent ei-

A sentiæ creatæ & ejus relationibus (quæ duo in creaturis per se pertinent ad diversas lineas) ideo relations in divinis, virtualiter distinguuntur ab essentiā. His præsuppositis.

Dico primo: Naturam & essentiam in Deo non distinguit virtualiter, ac proinde non esse illis assignanda diversa constitutiva virtualiter distincta.

Probatur primō: Ut enim exposuimus in secundo notabili, ea solū virtualiter distinguntur in Deo, quæ æquivalent pluribus, quæ ex genere suo, & ex propria ratione formalī, in rebus creatis, distinguntur: Sed ratio essentiā & naturae, non distinguntur in rebus creatis ex genere suo, sed tantum ex limitatione & potentiatate creaturæ: Ergo in Deo non distinguntur virtualiter. Minor probatur: idcirco enim in rebus creatis, essentiā virtualiter distinguitur à natura, quia essentiā, quamvis actuata per esse, adhuc concipiatur, & est in potentia ad operationem, ex eo quod non est actus purus, sed potentiatilitati admixtus: unde si essentiā rei creatæ tantæ esset actualitatis & perfectionis, ut semper esset actus operans, & non posset quando est existens, esse vel concipi in potentia ad operationem, tunc in ea non posset cum fundamento in re, distingui virtualiter essentiā & natura. Cùm ergo Deus sit actus purus, non solū in ordine entitativi, sed etiam intelligibili & operativo, & substantia ejus tanta sit puritatis & actualitatis, ut non possit esse, vel concipi cum potentia ad existentiam, vel ad operationem, nullum potest in eo esse fundamentum, ad ponendam distinctionem virtualem inter ejus essentiā & naturam.

Confirmatur: In Deo concipi debet major puritas & simplicitas, quam in rebus creatis: At in illis non reperitur distinctione realis, sed tantum virtualis inter essentiā & naturam, ut docent Philosophi in libris de Anima: Ergo in Deo admitti non debet distinctione virtualis inter ejus essentiā & naturam.

D. Probatur secundō conclusio: Si in Deo natura & essentiā distinguerentur virtualiter, daretur in illo unitas quædam per accidens, saltem formaliter: Sed hoc repugnat divinæ simplicitati & puritati: Ergo &c. Sequela Majoris probatur: cum enim essentiā respiciat existentiam tanquam ultimam actualitatem ordinis entitativi, & natura intellectualis ipsum intelligere, tanquam proprium & ultimum ordinis intellectualis actum, si in Deo essentiā & natura virtualiter distinguerentur, etiam esse & intelligere, seu existentia ordinis entitativi & intelligibilis, eadem distinctione virtuali inter se different; ac proinde non facerent in Deo unum per se formalissimè, sed unum tantum per accidens. Sicut enim ex duabus existentiis realiter distinctis non potest fieri unum realiter & identicè, ut demonstratur in Philosophia; ita ex duabus existentiis virtualiter distinctis, non potest fieri unum per se formalissimè, sed unum per se identicè tantum. Unde in Tractatu de Trinitate ostendemus, relationes divinas non habere propriam existentiam, virtualiter distinctam ab existentia absoluta divina essentiæ, quia alias non facerent unum per se formaliter cum essentiā divina.

Denique probatur conclusio: Si ratio naturæ intellectualis, esset virtualiter distincta ab essentiā Dei, sub conceptu essentiā, radicaretur in illo: Sed hoc admitti non potest: Ergo nec virtu-